

GÉNIUSZ MŰHELY 13.

13/1.

Töltszéki Gyuláné:

OLVASÓVÁ NEVELŐ PROGRAM
A FELSŐ TAGOZATON

13/2.

Banáné Szőke Ilona, Sósne Kádár Marianna:

A KOMPLEX MODULRENDSZER
A TEHETSÉG FEJLESZTÉSÉRE
TÖRÖKSZENTMIKLÓSON A BETHLEN
GÁBOR REFORMÁTUS ÁLTALÁNOS
ISKOLÁBAN

13/3.

Kókainé Olasz Orsolya, Víghné Lukács Mária:

„ÜGYES KEZEK – OKOS FEJEK”
TEHETSÉGKERESŐ PROGRAM
A TÖRÖKSZENTMIKLÓSI BETHLEN GÁBOR
REFORMÁTUS ÁLTALÁNOS ISKOLA
ALSÓ TAGOZATÁN

Tartalom

Töltszéki Gyuláné: Olvasóvá nevelő program a felső tagozaton	3
A program bemutatása.....	5
A választható könyvek listája.....	5
A segítők, kollégák szerepe.....	7
A program tapasztalatai	7
A „sikerlista”	7
Irodalom.....	9
Banáné Szőke Ilona, Sósné Kádár Marianna: A komplex modulrendszer a tehetség fejlesztésére Törökszentmiklóson a Bethlen Gábor Református Általános Iskolában	10
Modulrendszerünk	15
Komplex modulrendszerünk alapelvei	13
Modulok a tanulástechnika, képességfejlesztés köréből	14
Modulok az idegen nyelv és humán tárgyak köréből.....	16
Modulok a természettudományok köréből	18
És mit mondanak a tanulók?	22
Eredmények.....	23
Irodalom.....	24
Kókainé Olasz Orsolya, Vighné Lukács Mária: A tehetséggondozás 25 éve a törökszentmiklósi Bethlen Gábor Református Általános Iskolában.....	25
Az új struktúra 3 része.....	26
A program szerkezeti felépítése	27
Irodalom.....	32

GÉNIUSZ MŰHELY 13/1.

OLVASÓVÁ NEVELŐ PROGRAM
A FELSŐ TAGOZATON

Töltszéki Gyuláné

Bethlen Gábor Református Iskola

Levelezési cím: 5200 Törökszentmiklós, Bethlen Gábor u. 1.

E-mail: bethlen@externet.hu

Intézményünk, a törökszentmiklósi Bethlen Gábor Református Általános Iskola, Óvoda olvasóvá nevelő programot dolgozott ki, mely az óvodától kezdve folyamatosan és fokozatosan próbálja az alsó és felső tagozatos gyermekekkel is megszerettetni a könyveket és az olvasást.

A program Pompor Zoltán Betűtésza (kézirat, 2010) című olvasóvá nevelő programjának adaptálása. Ezt alakítottuk a helyi viszonyokhoz, és kidolgoztuk a felső tagozatra szóló változatát. A 2012/2013-as tanévben vezettük be, egyelőre az 5–6. évfolyamon, de szeretnénk a felsőbb évfolyamokra is kiterjeszteni, hogy az óvodától kezdve az általános iskola befejezéséig minden tanuló bekapcsolódhasson a programba.

Céljaink az intézményi célokkal összhangban a következők:

- Évek óta tapasztaljuk mi is, hogy a tanulók életében az olvasás egyre inkább háttérbe szorul, és a legszomorúbb, hogy a helyét semmilyen más hasznos időtöltés nem veszi át. A megfigyelések és felmérések szerint a gyermekek a legtöbb időt a számítógép előtt töltik, de leginkább csak játéokra és a közösségi oldalak felkeresésére használják azt, legfeljebb a tanórán feladott gyűjtőmunkához keresnek adatokat vagy töltenek le képeket. Ráadásul nemcsak az olvasástól, hanem a sporttól és más – számukra szükséges – tevékenységtől is elveszik az időt ezáltal. Legfontosabb célunk ezért az, hogy újra felfedezzessük a gyermekekkel a szépirodalmat, **felkeltjük az olvasás iránti igényt, és egyúttal az életkoruknak megfelelő, igényes irodalmat adjunk a kezükbe.**
- Célunk az olvasás és olvasmányfeldolgozás során a **gyermek–szülő–pedagógus hármasság egységének**, együtt munkálkodásának megteremtése.
- Azt feltételezzük, hogy a **közös élmény és hasznos elfoglaltság lehetőségeinek felhasználása a kiskamaszkori problémák sikeresebb megoldását** eredményezi, illetve csökken az ilyen problémák száma. Az együtt töltött idő, egymás jobb megismerése, a kölcsönös bizalom, a hasznos időtöltés ugyanis kevesebb teret enged a konfliktusok kialakulásának.
- Végül, de nem utolsósorban: **az irodalmi élmény segítségével a tanulók szókincsének, szövegértésének, verbális és nonverbális kommunikációjának fejlesztését, érzelmeinek gazdagítását** is igyekszünk elérni.

Az eredeti programnak is fontos célkitűzése, hogy a gyermekek olvasóvá válásának folyamatába bevonja a szülőket is, és a tanuló–szülő–pedagógus hármasság egységének megerősítésével érjen el minél nagyobb sikert ennek a feladatnak a megoldásában.

A 10–12 éves korosztály fejlesztése azonban más igényeket támaszt, mint a kisebbeké. Erőteljesebben jelenik meg a gyermek önállósodási törekvése, változik a szülőkhöz, a felnőttekhez és a kortársaihoz fűződő viszonya. Ezért **nem a szülő olvas fel** a gyermeknek, hanem fordítva, esetleg mindketten külön olvassák a műveket. Fontos azonban, hogy a szülő nyomon kövesse a folyamatos olvasást, illetve **megbeszéljék az olvasottakat**, szükség esetén **segítséget nyújtson az értelmezésben, segítse a gyermek önálló búvárkodását és felkészülését a foglalkozásokra**.

A célok kitűzésekor **a várható eredményeket** is megfogalmaztuk.

Eszerint:

- javul a tanulók olvasási, szövegértési szintje;
- belső igényükké, tudatos szabadidőtöltéssé válik az olvasás;
- kevesebb lesz a magatartási probléma;
- javul a szülőkkal való együttműködés;
- gyarapodik és választékosabb lesz a tanulók szókincse, érzelmeik árnyaltabbá válnak;
- nő a projektkészítési tapasztalatuk.

A program bemutatása

A program alapján **négy szakaszban két-két könyvet kínálunk** a tanulóknak elolvasásra az 5. és a 6. évfolyamon. Igyekszünk úgy párosítani ezeket, hogy **az egyik érzelmesebb, a másik kalandosabb** legyen. Nem mondjuk ki ugyan, hogy az egyik a lányosabb, a másik a fiúsabb olvasmány, de valóban az volt a célunk, hogy mindkét nem képviselői találjanak maguknak megfelelő regényt. Azt is felajánlottuk, hogy **aki mindkét könyvet el szeretné olvasni, az megteheti**, és párhuzamosan részt vehet a kétféle foglalkozáson is. Többen választották később ezt a megoldást.

A felkínált regények **vegyesen magyar és külföldi szerzők művei, klasszikus és kortárs alkotások**. A bevezetéskor ügyeltünk arra, hogy érvényesüljön **a fokozatosság** tartalmi, nyelvi-formai tekintetben és terjedelemben egyaránt. A műveket vagy **megvásárolták** a tanulók, **vagy kölcsönkérték**, illetve a könyvtárból **kölcsönözték**. Az **iskolai könyvtár részére 15-15 darabot** rendeltünk ezekből, és néha ez is kevésnek bizonyult.

A választható könyvek listája:

(A félkövér betűvel jelölt regényeket dolgoztuk fel az első szakaszokban.)

5. évfolyam

Böszörményi Géza: Gergő és az álomfogók

Fehér Klára: Mi szemüvegesek

Fekete István: Tüskevár

G. Szabó Judit: Hárman a szekrény tetején

Halasi Mária: Az utolsó padban

Knight, Eric: Lassie hazatér

Nógrádi Gábor: Az anyu én vagyok

Nógrádi Gábor: Papa, ne már!

Romhányi József: Mézga Aladár kalandjai

A. de Saint-Exupery : A kis herceg

Török Sándor: Csilicsala csodái

Verne, Jules: Nemo kapitány

6. évfolyam

Bálint Ágnes: Szeleburdi család

F. H. Burnett: A titkos kert

F. H. Burnett: A padlásszoba kis hercegnője

Cooper, James Fenimore: Vadölő

Csukás István: Keménykalap és krumpliorr

Fehér Klára: Bezzeg az én időmben

Fekete István: Téli berek

Kästner, Erich: Emil és a detektívek

Nógrádi Gábor: Gyerekablás a Palánk utcában

Örsi Ferenc: A Tenkes kapitánya

Louis Sachar: Bradley, az osztály réme

Jules Verne: Kétévi vakáció

A könyveket **3-4 nagyobb egységre** bontottuk, **határidőket** megjelölve egy-egy rész elolvasására. Egy könyv feldolgozása **kb. két hónapot** vett igénybe. Azt kértük, hogy a szülők és gyermekek együtt olvassanak, vagy legalább is mindkét fél olvasson, és beszéljék meg a tapasztalataikat. Kedvcsinálóként tartottunk **egy nyitó**, zárásként pedig **egy játékos összegző könyvtári foglalkozást**. A kettő között változatos volt az ösztönzés: az osztályfőnöki és a magyarórán tartott megbeszélésektől, élménybeszámolóktól a teszteken, szituációs játékokon keresztül a kézműveskedésig széles volt a paletta. A könyv elolvasása után néha a filmváltozatokat is megnéztük, megbeszéltük a két alkotás közötti hasonlóságokat és különbségeket. A záró foglalkozáson eljutottunk valamilyen **projekt elkészítéséig** (rajz, plakát, makett, térkép stb.). Tanév

végére terveztük a **tehetség napi fellépéseket**, amikor jeleneteket adnak elő a tanulók az általuk választott könyvekből. Az **értékelés és jutalmazás** is akkor történik.

A segítők, kollégák szerepe

Az olvasóvá nevelés iskolánkban **tantárgyközi feladat**, így a kollégák is részt vettek a megvalósításban. Vállalt feladataik:

- a program **megismertetése** a szülőkkel;
- a könyvek beszerzésének segítése;
- az olvasás **ösztönzése**, nyomon követése;
- pozitív értékelés;
- segítő **ötletek**, javaslatok;
- **figyelemfelhívás** a kapcsolódó eseményekre.

A program tapasztalatai

Az eddig eltelt időszak tapasztalatai már hoztak meglepetéseket, és elsősorban örömet. Amikor az első könyvek olvasását indítottuk, olyan nagy sikere volt az új programnak, hogy tele volt az iskola még az óráközi szünetekben is a folyosón könyvet bújó diákokkal. Jó volt látni.

Aztán azt tapasztaltuk, hogy a tanulók nagy része nem tartja magát a határidőkhöz, hanem sokkal gyorsabban halad az olvasással, majd újabb könyveket szeretne. A két évfolyamon tanuló gyermekek közül 55 fő kapcsolódott be az olvasásba, és együtt 298 kötet könyvet olvastak el. Osztály- és iskolai versenyt hirdettünk. A legügyesebb tanulók már húszon felüli könyvet olvastak.

Megnőtt a könyvtár forgalma is, hiszen a gyorsabban olvasók újabb és újabb kötetekért jelentkeztek, és az iskolai könyvtárból szereztek be olvasnivalót.

Az elolvasott könyvek sikerlistája is elgondolkodtató. Feltételeztük, hogy a korunk és a jövő technikai újdonságait, lehetőségeit felvillantó alkotások, illetve a „modern” iskolai életet bemutató regények népszerűbbek lesznek. Helyettük a gyermekek mindennapi életét és kalandjait jobban díjazták a tanulók.

A „sikerlista”

(A sorban elfoglalt hely a tetszés sorrendje.)

5. évfolyam

- G. Szabó Judit: Hárman a szekrény tetején
- Romhányi József: Mézga Aladár kalandjai
- Nógrádi Gábor: Papa, ne már!
- Nógrádi Gábor: Az anyu én vagyok

6. évfolyam

Csukás István: Keménykalap és krumpliorr

Bálint Ágnes: Szeleburdi család

Örsi Ferenc: A Tenkes kapitánya

Louis Sachar: Bradley, az osztály réme

A fentebb említett könyveken kívül a tanulók egy része plusz regényeket is olvasott. Érdemes megemlíteni azokat a műveket, amelyeket szintén kézről-kézre adtak:

Győri Katalin: Felhők szigete

Halasi Mária: Az utolsó padban

F. H. Burnett: A titkos kert

Katarina Taikon: Katica

A várakozással ellentétben nem a tehetséggondozó osztályba járók kapcsolódtak be a feladatokba, hanem az általános tantervű, sokszor több hátrányos helyzetű tanulót is tömörítő osztályok. A tehetséggondozás sok délutáni órával, modullal, illetve iskolán kívüli foglalkozásokkal jár, így a tanulók a délutáni olvasóköri programokba ritkán tudtak bekapcsolódni. Ráadásul ők eddig is olvastak, és az olvasmányaikat maguk szeretik megválogatni, illetve a szülői példa és ösztönzés is jobban működik. A nem ilyen osztályba tartozó tanulók azonban lelkesen kapcsolódtak be a közös munkába és szórakozásba. Ez azért is külön öröm, mert ők azok, akik általában szociálisan és az iskolázottság tekintetében is hátrányos helyzetből érkeznek. A családjukban nem rögzült az olvasás szokása, illetve maguk nem képesek kiválasztani az olvasnivalót. A képességeik (beleértve az olvasási és szövegértési képességeket is) szerényebbek, tehát nekik különösen nagy szükségük van a fejlesztésre.

Az olvasókörösök összetartó közösséggé váltak, az osztályok között korábban előforduló nézeteltérések elsimultak, jól tudtak együtt dolgozni. Ezekkel a tanulókkal szinte egyáltalán nem fordultak elő a tanév során magatartási problémák, társaiknak is jó példát mutattak, tevékenyen részt vállalva az osztályközösség munkájából. Nyitottabbá, bátrabb fellépésűvé váltak.

Az eredmények egy-egy egyén esetében is látványosak. Sajátos nevelési igényű tanulók is bekapcsolódtak az olvasásba, s közülük ketten az átlagosnál jóval több könyvet olvastak el, egyikük húsznál is többet. Az ő esetében szembeötlő a fejlődés minden téren: az olvasásában, szövegértésében, beszédében, magaviseletében. A tanítási órákon sokkal motiváltabb, iskolai teljesítménye eredményesebb.

A nemek arányát tekintve meg kell jegyezni, hogy a lányok jóval nagyobb számban vesznek részt az olvasóköri foglalkozásokon. A program folytatásának egyik célkitűzése a fiúk szélesebb körű bevonása.

A szülők támogatják a programot, hálásak a törődésért. Sajnos közülük kevesebben vesznek részt a közös programokon, mint reméltük: a munkára, időhiányra, anyagi problémákra hivatkoznak. Visszajelzéseik azonban azt bizonyítják, hogy ők is észlelik a kedvező változást, és örömmel veszik gyermekeik „új” szabadidős elfoglaltságát. Arra is volt példa, hogy a program fordítva működött: a gyermek vette rá és vonta be az olvasásba szüleit.

A pozitív tapasztalatok mindenképpen a folytatásra ösztönzőek, hiszen ha évente csak 10-20 gyermek válik is rendszeres olvasóvá, és marad felnőttként is az, a program elérte célját.

Irodalom

POMPOR ZOLTÁN (2010): *Betűtészta*. (Lektorált publikációként nem jelent meg, a 2010/2011-es tanévben egy budakeszi általános iskola alsó tagozata részére a szerző által kidolgozott program.)

GÉNIUSZ MŰHELY 13/2.

A KOMPLEX MODULRENDSZER
A TEHETSÉG FEJLESZTÉSÉRE
TÖRÖKSZENTMIKLÓSON A BETHLEN
GÁBOR REFORMÁTUS ÁLTALÁNOS
ISKOLÁBAN

Banáné Szőke Ilona

Bethlen Gábor Református Általános Iskola és Óvoda
Levelezési cím: 5200 Törökszentmiklós, Hunyadi út 30.
E-mail: ili.szoke@gmail.com

Sósné Kádár Marianna

Bethlen Gábor Református Általános Iskola és Óvoda
Levelezési cím: 5000 Szolnok, Széchenyi utca 2. 1/4.
E-mail: skmariann@gmail.com

Iskolánk, a Bethlen Gábor Református Általános Iskola és Óvoda 2013. május 10–11-én Emlékkonferenciát szervezett, ahol az elmúlt 25 év történéseibe, tapasztalataiba, előremutató ötleteibe adott betekintést. Igyekeztünk hasznosítható ötletekkel szolgálni azoknak, akik megtisztelték a negyedszázados évforduló alkalmából rendezett összejövetelünket.

1987 óta tehetségfejlesztő programunk átalakult. Az évek során olyan csapat dolgozott iskolánkban, akik előnyben részesítették az újításokat, fontosnak tartották a tapasztalatok alapján a változtatások bevezetését. Ez érintette a szervezeti kereteket; bevont évfolyamokat, óraszámokat, délelőtti, délutáni alkalmakat.

Változás történt a tartalmak területén, mely mindig az aktuális tantervekhez kapcsolódott és többlet ismeretet nyújtott, fejlesztve a tanulók általános műveltségét.

Hihetetlen átalakulás történt az alkalmazott módszerekben és eszközökben, mely természetesen nemcsak a tehetséggondozást érintette kiemelten, hanem egész oktatási rendszerünket is.

Ennek a folyamatnak az eredménye a 4 évvel ezelőtt bevezetett modulrendszerünk, – kötelező, kötelezően választott és szabadon választható modulok – számtalan lehetőséget kínálunk diákjainknak, mely biztosítja a tehetséges tanulók sokoldalú fejlesztését. A modulok a tanórai munkához szervesen kapcsolódnak, kiegészítik, segítik az ottani tevékenységet, de tantárgyközi, komplexek, különleges élményt jelentenek.

Modulrendszerünk

Az 5. évfolyam modulrendszere

Köt.	Modul ₁		Modul ₂		Modul ₃	
	Önismeret		Tanulástechnika		Képességfejlesztés	
Köt.vál.	Választható modul ₁			Választható modul ₂		
	Játékos logika	Nyelvi kommunikáció		Természetismeret	Az ókor művészete	
Vál.	Mozgáskultúra: kézilabda, atlétika, tenisz, tánc					
	Stratégiai játékok: sakk					
	Művészet: énekar, színjátás, kerámia					

6. évfolyam modulrendszere

Köt.	Modul₁		Modul₂		Modul₃	
	Idegen nyelv IKT		Honismeret, helytörténet		Kompetencia	
Köt.vál.	Választható modul₁			Választható modul₂		
	ECDL	Könyvtári ismeretek		Viselkedéskultúra, etika		Minden-napi környezetünk
Vál.	Mozgáskultúra: kézilabda, tenisz, tánc					
	Média, művészet: animációs rajzfilm, újságírás					
	Kereszténységünk: konfirmáció					

7. évfolyam modulrendszere

Köt.	Modul₁		Modul₂		Modul₃	
	Állampolgári ismeretek		Tanulástechnika		Magyarok vagyunk, Európában élünk	
Köt.vál.	Választható modul₁			Választható modul₂		
	ECDL	Érdekes kísérletek		Nyelvi kommunikáció		Testi-lelki egészség
Vál.	Mozgáskultúra: kézilabda, tenisz, tánc					
	ECDL, olvasóköri előkészítő					
	Művészet, egyháztörténet					

8. évfolyam modulrendszere

Köt.	Modul₁		Modul₂		Modul₃	
	Középiskolába készülők		EU		Kompetenciamérés	
Köt.vál.	Választható modul₁			Választható modul₂		
	ECDL	Idegen nyelv		Világháborúk		Magyar művészek
Vál.	Mozgáskultúra: kézilabda, tenisz, tánc					
	Nyelvvizsgára készítő, születésünk-jövők titka					
	ECDL, felvételi előkészítők					

Komplex modulrendszerünk alapelvei

Tartalomközpontú

Sok plusz ismeret a különböző témák kapcsán

Tevékenységitirányú

Az ismeretek feldolgozása nemcsak elméleti síkon történik, hanem amihez csak lehet, mindig konkrét tevékenység kapcsolódik: kísérlet, megfigyelés, vizsgálódás, kooperatív munka, projektek megvalósítása, kutatómunka. A tanulók a szövegekkel is műveleteket végeznek.

Kutatószemlélet kialakítására törekszik

A tanulók ne csak elfogadják a készen kapott információkat, hanem ébredjen bennük igény kérdések feltevésére, hiszen a kutatószemlélet fontos eleme a kérdésfeltevés. Természetesen fontos a próbálkozások lehetőségének megadása is.

Biztosítja a partnerséget

A pedagógus a munka nagy részében a tanulókkal partneri viszonyban, segítő-tanácsadó státusban legyen, ne pedig a hierarchikus tanár-diák kapcsolatot képviselje.

Kommunikáció-központú

Az írásbeli és szóbeli kommunikációs képességek fejlesztését kiemelten fontos feladatnak tekintjük. Ez magában foglalja a kommunikációval kapcsolatos ismeretek, szabályszerűségek, normák megtanítását és gyakorlását. A foglalkozásokon végzett tevékenységeknek nemcsak célja, hanem módszere is a kommunikáció, hiszen a feladatmegoldások, az ellenőrzés, az értékelés folyamatos eszmecserét feltételeznek a tanár és a tanulók között. A kommunikációs képességeket olyan tanulási folyamatban fejlesztjük, amely a tanuló és a pedagógus demokratikus együttműködésére, vitáira, eszmecseréire épül, kommunikatív cselekvésekre ösztönöz, önállóságot és kritikai készséget kíván a diákoktól.

Teljesítménycentrikus

Felvállalja a versenyekre való felkészítést

A modulok során nagyobb lehetőség van ezek megvalósítására, hiszen a tanítási órákon a tér és az idő, illetve az elsajátítandó tananyag nagyon komoly kereteket szab, melyet az igazán tehetséges, kreatív tanulók nehezen viselnek el, de az előrehaladás érdekében hajlandók magukat visszafogni, míg a modul-foglalkozásokon szárnyal a fantáziájuk, megnyilvánul kreativitásuk.

Egy komplexebb témánál se vége, se hossza a miérteknek? Problémamegoldás során kedvelik a nehéz, gondolkodtató feladatokat, melyre több megoldási javaslattal állnak elő. Jelentős mértékben lehet fejleszteni kommunikációs képes-

ségeiket. Az olvasás, írás mellett a beszéd kapott fő hangsúlyt. Szívesen mondják el megfigyeléseiket, összegzik kísérleti eredményeiket. Vitatkoznak, próbálják egymást meggyőzni, ha eltérő véleményre jutottak. Megoldási ötleteket adnak egymásnak, amelyek néha abszurdnak tűnnek. Vitatkozási kultúrájuk olykor kívánnivalót hagy maga után, hiszen túlzott az önérvényesítési törekvésük.

Megismerési tevékenységeik magas szintűek, ezért kiválóan lehet támaszkodni érzékelési, észlelési, figyelmi, emlékezeti, képzeleti képességeikre. Szívesen készülnek önálló kiselőadással, de legjobban azokat a foglalkozásokat kedvelik, ahol konkrét tevékenységhez kapcsolódik a megismerés.

Modulok a tanulástechnika, képességfejlesztés köréből

Az Európai Unió és a Nemzeti alaptanterv a tanulás tanítását a kiemelten fejlesztendő területek közé sorolja – ez azt jelenti, hogy minden pedagógusnak, szakjától függetlenül feladata a helyes és eredményre vezető tanulási módszerek elsajátíttatása, a tanulás tanítása, mivel a gyerekek döntő többségének kialakulatlan a tanulási kultúrája.

Mi is történik a mindennapokban azzal a tanulóval, aki nem tudja, hogy hogyan kell tanulni?

Az iskolából hazaérve nekikezd a tanulásnak, és sok esetben már semmire sem emlékszik, amit az órán a tanár magyarázott. Akkor nekilát, hogy valahogy legyűrje az anyagot. Elkezd olvasni, de a lap aljára érve már nem emlékszik semmire! Aztán kezdi előlről. Elolvassa párszor, próbálja memorizálni a lényegét, talán még egész mondatokat is bemagol, csak valahogy megfeleljen a másnapi számonkérésen. Tanulási nehézségek tömkelegébe ütközik. Az egész délutánt azzal tölti, hogy a szobában görnyed a könyv fölött, és magol! Valahogy átverekshi magát az anyagon.

Eljön a másnap. Egy kicsit rosszul érzi magát és nem akar iskolába menni. De mégis elindul. Útközben tele van szorongással, és olyan gondolatokkal, hogy: *„Remélem nem engem választ a tanár, hogy feleljek! Nekem már úgyis van egy csomó jegyem ebben a félévben.”*

Még Radnóti Miklós is azt írja: „hogy ne feleljek aznap, egy **kőre léptem** én”
Az iskolapadban ülve tele szorongással várja, hogy elkezdődjön az óra.

A tanár őt szólítja elsőként. Ő félve feláll és megpróbál visszaemlékezni arra, amit tegnap egész délután memorizált. Sajnos nem jut eszébe semmi, ezért egyest kap.

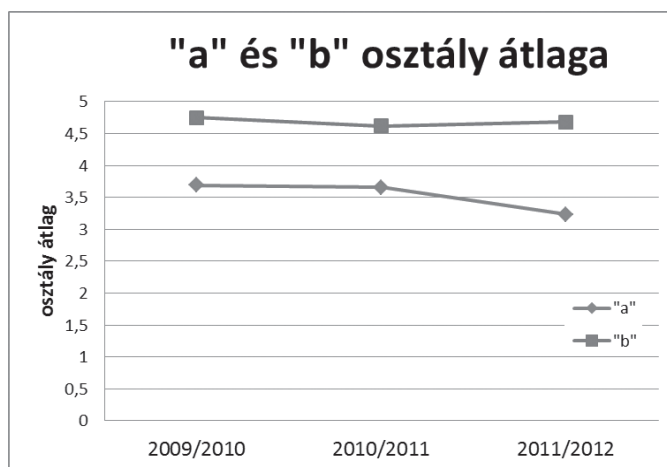
A gyerek elkeseredetten és szomorúan ül a helyére, és már nem is érdekli, hogy miről is fognak aznap tanulni.

Bízom benne, hogy tehetségfejlesztő osztályaink tanulói nem járnak így, hiszen abban a szerencsés helyzetben vannak, mint a táblázatból is látható, hogy ennek a területnek a fejlesztésére a négy évfolyam alatt nemcsak a kötelező tanítási órákon kerül sor, hanem plusz lehetőséget, modul-órakeretet is kapnak.

A tanulásmódszertan hasznosságának bemutatására az általam tanított 8. „a” és 8. „b” osztály átlag eredményeit hasonlítottam össze, az „a” osztály nem, a „b” osztály részt vett tanulásmódszertan és képességfejlesztő modulokon. Az „a” osztály tagozatos, a „b” osztály tehetséggondozó osztály.

„a” és „b” osztály tanév végi átlageredményeinek összehasonlítása

	2009/2010	2010/2011	2011/2012
8 „a”	3,69	3,66	3,23
8 „b”	4,75	4,62	4,68



A „b” osztály szinte alig változott, 0,07 századot rontott ötödiktől hetedik év végéig, míg az „a” osztály jelentősebb mértékben rontott, 0,46 századot. A „b” osztály szintmegőrzése is mutatja, hogy az a tanulócsoporthoz, amelyik részt vehet a fejlesztő programban – mely biztosítja a képességeknek megfelelő problémamegoldó gondolkodást igénylő differenciált fejlesztést, gazdagítással, speciális stratégiákkal – átlagosan meg tudja őrizni az eredeti szintjét. Míg azok a tanulók, akiknek nincs lehetősége ilyen foglalkozásokon részt venni, sajnos a tanulási módszerek, tanulási technikák hiányossága miatt lemaradnak, nem tudnak olyan mértékű eredményeket produkálni, a megnövekedett követelményekkel lépést tartani.

Modulok az idegen nyelv és humán tárgyak köréből

Idegen nyelv IKT

Mivel napjainkban nagyon fontos a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása és folyamatos fejlesztése, **idegen nyelvi modulokat** 4 éven keresztül kínálunk a gyerekeknek, 3 félévben választhatják ezeket a foglalkozásokat az érdeklődő diákok, 6. osztályban mindenkinek kötelező az idegen nyelvi IKT. Számítógépes tevékenységekre, illetve internethasználatra épülnek ezek az angol nyelvi foglalkozások. Olyan feladatokat végeznek a tanulók, amelyek az internet nélkül nem vagy kevésbé érdekesen lennének megvalósíthatóak. Az elektronikus tömegkommunikációt nem célszerű ellenségként kezelni, hiszen nem tudjuk és nem is szabad kizárni gyermekeink életéből. Az oktatásnak nyitnia kell a tömegkultúra és a média felé, segítenie kell a diákokat eligazodni az internet világában. Érdemes szemléltető példatárként, hivatkozásként használni azt. A modul célja, hogy a tanulók ismerjék meg azokat a portálokat, amelyek segítik nyelvtanulásukat (pl. interaktív nyelvi tesztoldalak, online nyelvtanuló újságok, hírportálok oldalai nyelvtanulóknak stb.). Legyenek képesek az internet kínálta lehetőségeket **saját tanulási céljaikra** használni. A feladatok bősége alkalmat ad az egyéni tanulási módszerek figyelembevételére, a tehetséggondozásra, illetve a fejlesztendő készségek, területek szerinti differenciálásra is. A nyelvi modulon szerzett számítógépes tapasztalatok visszahatnak az egyéni tanulásra, a nyelvtanulók sikeresen használhatják az internetet iskolán kívüli, önálló tanulásra is. A számítógép, illetve az internet használata komoly **motivációt** is jelent a nyelvtanulók többségének. Ebben az izgalmas, virtuális környezetben az adott kultúra részeseivé válhatnak, kapcsolatot teremthetnek anyanyelvi beszélőkkel, viszonylag biztonságos környezetben próbálhatják ki nyelvtudásukat. A tanulók ismerkednek a célnyelvi kultúrával, könnyebben elfogadják a célnyelvi kultúra szokatlan, új elemeit, találkoznak a jellemző szokásokkal, hagyományokkal (pl. ünnepek), a mindennapi élet jellegzetességeivel (pl. étkezési, közlekedési szokások). Így például az étkezés témakörnél angol nyelvű honlapokról receptet gyűjtenek a diákok, adventkor a karácsonyi népszokásokat kutatják az interneten, és felkeresik a Mikulás angol nyelvű honlapját is.

Könyvtári ismeretek

Ahogy az internet használata, úgy a könyvtárban való tájékozódás is elengedhetetlen napjainkban, a 6. osztályban választható modul célja a könyvek közötti biztonságos eligazodás, a könyvtárhasználat képességének fejlesztése, megismerkedés az ismeretszerzés különféle változatos (régí és mai) eszközeivel. A tanulók megismerkednek a korosztályuknak szóló kiadványokkal, az újságírás alapjaival, kézikönyvek használatával. A foglalkozásokon végzett tevékeny-

ség szorosan összekapcsolódik az olvasóvá nevelés programunkkal, ahol célunk a tanulók értő olvasásának fejlesztése, illetve az olvasás iránti igényük kialakítása és megtartása. A tevékenység-központúság itt is érvényesül, a tanulók önállóan, élményszerűen mutatnak be egy könyvet, a társaikban is érdeklődést ébresztenek. Kiemelik a könyv jellemző adatait, fűlszöveget készítenek, kivonatot írnak a tartalomból, ajánlják a többieknek.

Gabi Adam: Az Echo-tó titka

- Író: Gabi Adam
- Cím: Az Echo-tó titka
- Korhatár: 8-19 éveseknek



Információk a könyvről

- Fűlszöveg+tartalom:
- Hűha! Mi lehet a palackban? Talán üzenet? Esetleg elrejtett kincshez vezető térkép?
- Bármilyen legyen is az, ott lebeg az Echo-tó közepén, és lehet, hogy titokzatos események – köztük például az utóbbi időben gombamód elszaporodott betörések – megoldásának kulcsát rejtegeti. Lehet ennek valami köze Lillian barátnőjének súlyos lovas balesetéhez?
- Egy dolog bizonyos: az Echo-tó titka ez alkalommal is az izgalmas kalandok ösvényére vezet Rickit, imádott lovát, Diablót és barátait.

1. ábra. 6. osztályos tanuló munkája

Állampolgári ismeretek

A 7. osztályban kötelező modul célja, hogy a diákok el tudjanak igazodni a jelen bonyolult közéletében, értsék a jogilag szabályozott demokratikus viszonyok rendszerét, működését. Előkészíti a közéletben való tudatos részvételt. A fog-

lalkozások uralkodó tanulási formája a tapasztalatokon alapuló aktív tanulás, a tevékenység terepe szimulált és valóságos helyzet egyaránt lehet. Például egy elképzelt önkormányzati ülésen vitatnak meg a tanulók különböző problémákat, a pedagógus partneri szerepe úgy jelenik meg, hogy a modult tartó kolléga polgármesterként vesz részt a szituációs helyzetben.

Magyarok vagyunk. Európában élünk

A szintén 7. osztályban kötelező modul témái a hagyományos értékek megőrzése, az Európával való lépéstartás igénye, népek és kultúrák keveredése Magyarországon, magyar kisebbségek az ország határain túl, Magyarországon élő kisebbségek, helyi kultúra, helyi szokások. Jellemző módszerek a kulturált vita és érvelés, a személyes érzések és szándékok kifejezése.

Középiskolába készülök

8. osztályban minden tanuló részt vesz ezen a modulon, melynek célja a pályorientáció. A megfelelő önismeret a jó döntés alapja, ezért a diákok önismereti tesztekkel töltenek ki, és tanári irányítással értékelik azokat. Önismereti kártyát készítenek, ezek segítségével önfejlesztési célokat határoznak meg. Az előző évek önismeret moduljaira épül. A célok közt szerepel, hogy a gyerekek ismerjék meg az egyes középiskola-típusokat, a felvételi szabályait, a pontrendszert. Tudatosan vegyenek részt a továbbtanulási eljárásban, határozzák meg saját céljaikat, az egyéni képességek és ambíciók, valamint a lehetőségek figyelembevételével megalapozzák döntésüket.

Modulok a természettudományok köréből

Játékos logika

Különböző típusú tevékenységekből, feladatokból áll össze egy konkrét óra anyaga.

Sorra kerül egy

- logikai feladat,
- egy matematikai érdekesség,
- egy logi-sztori,
- egy bűvészmutatvány,
- egy eszközzel való játék és
- egy tesztsorozat.
- Ezeket időnként színesíti egy-egy furcsa rajz,
- az életből vett gyakorlati kérdés,
- furfangos beugratás.

Ez a változatosság biztosítja, hogy az órák pörgősek, színesek, mindig izgalmasak legyenek.

Természetismeret és Mindennapi környezetünk

Játékos formában szerezhetnek ismereteket a tananyaghoz kapcsolódóan. Itt van lehetőség olyan kísérletek elvégzésére, amely a szűkös órai keretekbe nem fér bele, illetve a mindenki által kedvelt mikroszkóp használatára. A pocsolóvíz számukra olyan különleges világot tár fel, mely tele van rejtéllyel, és a sok nyüzsgő élőlény megismerése hatalmas kalandnak számít.

Kedvelt tevékenység a fogalomtérkép készítése, mely látványos formában mutat be egy-egy élőlényt, fejleszti a logikát, a rendszerező képességet.

E két modulon történt nemzeti parkjaink részletesebb megismerése, melyről a bátrabbak 6. osztályban prezentációt is készítettek. Az interaktív tábla használatával, animációk segítségével tettük látványosabbá Földünk mai felszínének kialakulását, például a vulkánok működését.

Európai Unió

Megismerték az Unió megalakulásának történetét, szervezetét, jelképeit, nyelveit. Összeállítást készítettek az uniós országok legfontosabb jellemzőiről, híres helyeiről, kiemelkedő személyiségeiről, szokásaikról, ételeikről, zenéikről. Képzletbeli utazásokat tettünk a térképen, ahol megcsillanhatták nem mindennapi tájékozottságukat. Hasznosították az ECDL-modulon szerzett ismereteiket, hiszen az interneten, az uniós portálon játszottak komoly ismereteket feltételező társasjátékokkal, valamint a modul zárásaként prezentációt készítettek mindenki egy maga által választott uniós országról, melyet saját szemszögéből mutatott be.

Érdekes kísérletek

Szabadon választott modul, mely nagy népszerűségnek örvend tanulóink körében, hiszen olyan kísérletek kerülnek bemutatásra, melyek a gyakorlati élethez kapcsolódnak. Többségük elvégzéséhez nem szükséges különleges eszköz, hanem otthon a háztartásban is megtalálható tárgyakkal



is elvégezhető. Ezek segítségével tanult fizikai jelenségeket lehet bemutatni. A kísérletek nem mindig sikerülnek, így nagy izgalommal várják a tanulók a modul záró momentumát, ahol önállóan mutatnak be egyszerű kísérleteket. Vajon sikerül-e?

Honismeret, helytörténet

Kiváló alkalmat jelent településünk földrajzi elhelyezkedésével, történetével való ismerkedésre. Városi sétánk során rácsodálkoztak egy-egy szoborra, vagy épületre, hogy ezt még ők nem is vették észre. A modulon kooperatív munkával dolgoztunk, melyhez nagyszerűen fel tudtuk használni azt a munkatankönyvet, amely ebben a tanévben készült el városunkról:

Böszéné Szatmári Anikó, Nagy Anikó, Csőke Tibor, Galsi Zoltán, Héja László: *Őrizzük tehát, gyűjtsük össze emlékeinket. TÖRÖKSZENTMIKLÓS története a kezdetektől napjainkig.* 2012, Törökszentmiklós.

Óratervezet Honismeret, helytörténet modul köréből
Törökszentmiklós – A Honfoglalástól a török megszállásig

Modulleírás

A modul célja	<ul style="list-style-type: none"> • A város történelmének megismerése. • A város épületeinek, nevezetességeinek megismerése. • Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismeréséhez, megbecsüléséhez, az ezekkel való azonosuláshoz vezetnek. Ismerjék meg a városi élet hagyományait, jellegzetességeit. • Olyan attitűd kialakítása, amelynek lényege, hogy felelősséget érezzenek a város értékeinek megőrzése iránt.
Időkeret	1 óra
Ajánlott korosztály	12 év/6. osztály
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Követő modul: A török kor
Modulkapcsolódási pontok	Ember és társadalom, Ember a természetben

A képességfejlesztés fókusza	<ul style="list-style-type: none"> • A korábban megszerzett ismeretek előhívása és ezekre támaszkodva új ismeretek megszerzése, helyzetértékelés. • Páros munka véletlenszerűen kialakult csoportokban. • Alkalmazkodás a pármunka során. • Tolerancia: a másik eltérő véleményének elfogadása a beszélgetés, közös feladatvégzés során. • Figyelemkoncentráció, fantázia, kommunikáció, demokratikus magatartás, vitakultúra, érvelés. • Kiselőadás szerkesztése. • Képi információ feldolgozása. • Szóbeli és írásbeli szövegalkotás. • Információkezelés: adatgyűjtés, adatkezelés, grafikonok, statisztikai adatok elemzése. • A kíváncsiság, az okkeresés igénye, információalkotás és az adatok rendszerezése. Szöveges információ során lényegkiemelés.
------------------------------	--

Módszertani ajánlás

A honismeret tanulása révén a tanulók képessé válhatnak a családjuk által örökölt emlékek, dokumentumok, tárgyak megbecsülésére, azok továbbörzítésére. Mindemellett a honismereti témák feldolgozásával kapcsolatban elmélyülhetnek a tanulók könyv- és könyvtárhasználati képességei. Teljesítményeik objektív, elemző értékelésével és e képességeik fejlesztésével pedig finomodhat reális énképük.

Tartalom

Óra menete	Didaktikai mozzanatok, munkaformák, eszközök
RÁHANGOLÓDÁS Memóriajáték	SMART program; Memóriajáték, Törökszentmiklós képei
TARTALOM- FELDOLGOZÁS Szövegfeldolgozás	Párok alakítása: Nagyság szerinti sorrend; a legnagyobbtól a legkisebbig, majd a két szélső tanuló alkot egy párt. Honfoglalás szövegfeldolgozás Tk.: 29. old.+ feladatlap Megbeszélés
RÁHANGOLÓDÁS Kiselőadás	Előzetes felkészülés alapján Az én utcám – kiselőadás (minden foglalkozáson más szerepel)

TARTALOM-FELDOLGOZÁS Törökszentmiklós „A Honfoglalástól a török megszállásig” PPT	Törökszentmiklós „A Honfoglalástól a török megszállásig” PPT Várostérképen az akkori terület beazonosítása Megbeszélés
RÁHANGOLÓDÁS Képkirakó	Csoportok alakítása; Számok segítségével Képkirakó; Törökszentmiklós híres épületei Épületek felismerése, rövid jellemzése
ÖSSZEZGÉS Mit jegyeztem meg?	Párok alakítása: születési sorrend; legfiatalabbtól a legidősebbig, majd a két legszélső tanuló, majd a mellette álló tanuló és így tovább alkot egy párt. Kérdések az elhangzottakból, a párok írásban válaszolnak a füzetükbe. Megbeszélés
HANGULATTÉRKÉP	Hová helyezem magam?

És mit mondanak a tanulók?

Az egyes modulok befejezésekor a tanulók kilépőkártyák segítségével összegezhetik tapasztalataikat, mondhatják el véleményüket. Ez módot ad arra, hogy a tanulók reflektáljanak a tananyagra, illetve saját tanulási folyamatukra, kiemeljék a legfontosabb gondolatokat, kérdést fogalmazzanak meg az anyaggal kapcsolatban, megjegyzést, észrevételt tegyenek. Visszacsatolást nyújt a tanárnak segítve őt a tanítási-tanulási folyamat tervezésében, szabályozásában, szükség esetén korrigálásában.

Néhány tanulói gondolat:

Idegen nyelv:

„Az volt a legjobb, hogy számítógépet is használtunk. Sok oldalt megjegyeztem, amivel otthon is tudok gyakorolni.”

„Sokkal több szót tanultunk meg, mint órán.”

Könyvtári ismeretek:

„Sok újat megtudtam a könyvekről, így már jobban tudok tájékozódni a könyvtárban.”

Középkorokba készülök:

„Segített még jobban megismerni magam, megismertünk még több iskolát.”

Tanulástechnika, képességfejlesztő modulról:

„Megtanultam, hogyan tudom a figyelmemet megosztani, többfelé kiterjeszteni.”

„Logikai fejlődésem, ami 5. osztályos korom óta végbement, nagy fejlődéshez vezetett.”

„Örülök, hogy járhattam ezekre a modulokra, mert így könnyebbnek tűnik a tanulás, és nem is gondoltam, hogy csak azzal, hogy megnézek egy képet arról, amit tanulok, vagy lerajzolom, sokkal jobban átlátom, mintha csak elolvasnám azt.

Eredmények

Négy éve, a 2009–2010-es tanévben vezettük be iskolánkban a komplex tehetséggondozó modulokat. Most, a 2012–2013-as tanévben érünk először a 4 éves ciklus végére. Ez az időszak tanulási folyamat volt nemcsak a gyerekeknek, hanem nekünk, pedagógusoknak is, akik részt vettünk a kidolgozásában, majd a gyakorlati megvalósításban.

Ebben a tanévben a 8. osztályos tehetséggondozó osztály tanulói, akik először dolgoztak négy éven keresztül ebben a programban, számos tanulmányi versenyen vettek részt és értek el jó helyezést. Ez nem szokatlan, hiszen jelenlegi és volt tanítványaink sikeresen szerepelnek és szerepeltek a különböző tanulmányi versenyeken. Azonban figyelmet érdemel, hogy nemcsak egy-két tanuló teljesített kiemelkedően, hanem az osztály 24 diákja közül 12, tehát a tanulók 50%-a. A versenyzők között több olyan tanuló is volt, akik a tanórai tevékenységekben nem teljesítettek kimagaslóan. A csapatversenyekre önállóan állították össze a csapatokat, ügyesen kiegészítették egymást, jól tudtak együttműködni, ebben a kooperatív technikák hatását látom. Akinek esetleg az elméleti tudása kevesebb, kommunikációs képességével vagy kreatív gondolkodásával járult hozzá csapata sikeréhez.

A 2012/13-as tanévben a 8. évfolyam eredményei:

Meseíró verseny: országos 1. hely (1 fő)

Szavalóverseny: országos 2. hely (1 fő)

Szó-Játék anyanyelvi vetélkedő: megyei 1. hely (3 fő)

Arany János vetélkedő: területi 1. hely (4 fő)

Angol nyelvi verseny: területi 1. 2. 3. hely (3 fő)

Komplex természettudományi verseny: országos 2. hely (3 fő)

Az eredmények azt bizonyítják, hogy jó úton haladunk, tapasztalataink mindenképpen a folytatásra ösztönöznek bennünket.

„Az oktatás nem arról szól, hogy megtöltünk egy csöbröt, hanem hogy meggyújtunk egy tüzet.” (William Butler Yeats)

Modulkinálatunkkal a fent leírt idézetet szeretnénk megvalósítani.

Bizakodva tekintünk gyermekeink jövője elé, ahogyan ők tekintenek a távolba, amikor madarak meghatározása a feladat az „Őszirozsa” vetélkedőn Biharugrán.



Irodalom

BALOGH LÁSZLÓ (1993): *Tanulási stratégiák és stílusok, a fejlesztés pszichológiai alapjai*. KLTE, Debrecen.

BALOGH LÁSZLÓ (2007): Elméleti alapok a tehetséggondozó programokhoz. *Tehetség*, 2007/1, 3–5.

TÓTH LÁSZLÓ (2004): *Pszichológiai vizsgálati módszerek a tanulók megismeréséhez*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen.

A törökszentmiklói Bethlen Gábor Református Általános Iskola Komplex tehetségfejlesztő modulrendszere. Katona Nyomda Kft., 2011, Tápiószele.

A tehetséggondozó osztályok szakmai programja, története Emlékkönyv 290 éves a Bethlen Gábor Református Általános Iskola. Katona Nyomda Kft., 2010, Tápiószele.

Tíz jó gyakorlat a hazai tehetséggondozásban. Összeállította: Polonkai Mária. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2011.

GÉNIUSZ MŰHELY 13/3.

„ÜGYES KEZEK – OKOS FEJEK”
TEHETSÉGKERESŐ PROGRAM
A TÖRÖKSZENTMIKLÓSI BETHLEN GÁBOR
REFORMÁTUS ÁLTALÁNOS ISKOLA
ALSÓ TAGOZATÁN

Kókainé Olasz Orsolya

Bethlen Gábor Református Általános Iskola
Levelezési cím: 5200 Törökszentmiklós, Bethlen Gábor u. 1.
E-mail: bethlen@externet.hu

Víghné Lukács Mária

Bethlen Gábor Református Általános Iskola
Levelezési cím: 5200 Törökszentmiklós, Bethlen Gábor u. 1.
E-mail: bethlen@externet.hu

*„A tehetség adomány. Meghatározása valószínűleg annyira
bonyolult, hogy az egyszerűség kedvéért csak azt mondjuk,
Isten adta.”
(Bráda Tibor)*

A tanulmány azzal a céllal készült, hogy részletesen bemutassa a Bethlen Gábor Református Általános Iskolának a hagyományokra építkező, az alsó tagozatán működő tehetségkereső programját.

A cél: a tehetségek felkutatása, beválogatása a felső tagozaton működő tehetséggondozó programba.

Két és fél évtizede már, hogy a tehetséggondozói program megújítása folyamatosan napirenden van iskolánkban. Az iskola ezen értékét nagy becsben tartotta az új iskolavezető, Virágné Katona Zsuzsanna igazgatóasszony, akinek irányításával 2009-ben a komplex programnak egy új struktúrája került kidolgozásra és bevezetésre a törökszentmiklósi Bethlen Gábor Református Általános Iskolában.

Az új struktúra 3 része:

- A tehetségfejlesztés modulrendszere 5–8. osztályban teljesen összhangban van a legkorszerűbb tehetségfejlesztési elméletekkel.
- Az alsó tagozaton kéttanítós modell segítségével, differenciált tanulásszervezési eljárások, módszerek alkalmazásával a tanulók egyéni fejlesztése történik.
- A 3–4. évfolyamon a délutáni napközis foglalkozások keretében a korai tehetségfelismerés, tehetséggondozás történik: „Ügyes kezek – okos fejek” címmel.

Valamennyien elhivatottak vagyunk a tehetségfejlesztés, tehetséggondozás területén. Így arra gondoltunk, hogy miért is ne lehetne már az alsó tagozaton keresni a „kis tehetségeket”. Célunk az volt, hogy a lehetőségeinkhez képest minél több „tehetségpalántát” segítsünk fejlődésében, kibontakozásában, hogy ezáltal mielőbb kiteljesíthessék képességeiket, talentumaikat, így kezdtük el a 2010/2011-es tanévben a tehetségkereső programunkat.

Mivel ez a program az alsó tagozat 3–4. évfolyamára került kidolgozásra, így ezt a szakaszt alapozó szakasznak neveztük el.

Az alapozó szakasz célja: az alapkészségek magabiztos elsajátításán túl a tehetségigéretekre való odafigyelés, a tehetségterületeken megfelelő képzési kínálat biztosítása.

Fontos feladatunknak tartottuk és tartjuk az alábbi szempontok érvényesítését is:

- történjen meg a magasabb szintű általános képességek fejlesztése tanórakon kívül is,
- a tanulók a felkínált lehetőségek közül önállóan választhassanak érdeklődésüknek, képességeiknek, irányultságuknak megfelelően,
- az iskolánk felső tagozatán működő komplex tehetséggondozó programhoz kapcsolódóan a beválogatás előkészítését.

A program szerkezeti felépítése

A tehetségprogram megújításaként a 4. évfolyamon már harmadik éve célirányosan sor kerül a tehetségigéretek felkutatására. Többféle tanórán kívüli foglalkozást ajánlunk fel, ahol a tanuló kipróbálhatja magát. Ezek heti rendszerességű délutáni foglalkozások, amelyeken a két 4. évfolyamon tanuló diákok vehetnek részt. Általában két foglalkozás zajlik egyszerre, a tanulók választás alapján iratkoznak be az egyes foglalkozásokra. Nincs minden héten minden foglalkozás, hanem blokkokban, havi bontásban (lásd *1. melléklet*). Általában minden témakörből 7-8 óra van.

Mindegyik foglalkozásra jellemző, hogy a játékoságra épül, nem kapcsolódik szorosan a tananyaghoz, a tevékenykedtetés, gyakorlatiasság az alapja, ez kerül előtérbe a foglalkozásokon.

A következő foglalkozások közül választhatnak a tanulók

Játékos matematika:

A matematika rugalmas, fegyelmezett gondolkodásra, a felfedeztetés, az ötletes megoldások keresésére nevel. A gondolkodási folyamatokban szerepe van a heurisztikának, a konstruktív gondolkodásnak, az analógiák használatának. A matematika tanítása kettős célrendszerre épül, melyet a szakköri foglalkozásokon is igyekszünk szem előtt tartani. Egyrészt a kognitív képességek fejlesztésére szolgál, és lehetőséget teremt a gondolkodási módszerek alkalmazására. Másrészt a tanulási szokások kiépülését segíti, rendszerességre, tudatosságra, a megismerési módszerek önálló alkalmazására nevel.

A foglalkozásokon folyamatosan felszínen tartjuk a legfontosabb fejlesztési területeket: az összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés képességét, a megfigyelő képességét, az emlékezetet, a lényegkiemelő képességét, az összefüggések felismerését, az oksági és egyéb kapcsolatok feltárását, a problémák felismerését, a problémamegoldás tárgyi tevékenységgel és gondolati úton való megközelítését, illetve a kreativitást.

A foglalkozásokon legjobban bevált munkaforma a csoportmunka, ahol a tanulónak gyakran határozott és gyors döntéseket kellett hozniuk egy-egy feladatmegoldás során, figyelembe véve egymás véleményét, gondolatmenetét. Ezzel erősödött a csoportszellem, az egymásra való odafigyelés képessége.

A foglalkozásokon felhasznált anyagok eltértek a tanórán alkalmazottaktól, mivel itt inkább a logikai feladatok, tréfás fejtörők kerültek előtérbe a biztosabb tehetségazonosítás érdekében.

Nagy felfedezések:

Korunk neveléstudományának egyik fontos területe a természettudományos fogalomalkotás és gondolkodás fejlődése és fejlesztése. A természettudományos gondolkodás és tanulás nem más, mint elmozdulás a mindennapitól a tudományos fogalmak irányába. Bővítsék általános műveltségüket az őket körülvevő világgal kapcsolatban, ismerjenek meg olyan tájakat, országokat, híres felfedezőket, amelyek még nem kapcsolódnak szorosan az eddigi tantárgyi ismereteikhez, ezáltal új tudásanyaggal bővül a kincsestárjuk.

A felsős kolléga itt két témát dolgozott fel, a gyerekek érdeklődését figyelembe véve.

- Nagy felfedezők
- Különleges állatok és növények.

A nagy felfedezők témakörben Amerika felfedezéséről kaptak új ismereteket a tanulók.

Ezen foglalkozások célja: Bővítsék általános műveltségüket képek megfigyelésével és szövegek értelmezésével, feldolgozásával. Gyakorolják a specifikus információk kikeresését adott szövegből. Szerezzenek ismereteket Amerika felfedezéséről, a kontinensről, gyűjtsenek érdekességeket a témával kapcsolatban. Több alkalom adódott arra, hogy a manuális tevékenységek közben közvetlen tapasztalatszerzéshez jussanak a tanulók.

A tanulók képesek legyenek a foglalkozásokon megismert szövegeket, ábrákat, képeket, filmeket együttesen értelmezni. A munkaformák megválasztásánál az egyéni haladási tempó a legfőbb szempont. Célja a tudásközvetítés, mely természetes módon összekapcsolódik a kiemelt képességek fejlesztésével.

Hangsúlyt kap a lényegkiemelés, az önálló feladatértelmezés, a témához kapcsolódóan a tanulási technikák széles skálájának felsorakoztatása.

Ezeket a foglalkozásokat számítógépen, tanulói laptopokon, interneten dolgozták a tanulók, és ehhez a témához kapcsolódó feladatokat oldották meg.

Olvasókör:

Az anyanyelvi és irodalmi nevelés elválaszthatatlan egységet alkot. Az irodalmi művekkel folytatott aktív párbeszéd révén jön létre a kapcsolat múlt, jelen és jövő között.

Az olvasókör fő feladata: az olvasási kedv felkeltése, fejlesztése kedvenc mesék, versek, rövidebb gyermekregények által, a dramatizálás eszközeinek használatával, mely elősegíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

A foglalkozásokon törekszünk az emberi kommunikáció sajátos formájának megszerettetésére, közlésformáinak, kifejezési módjainak a megismertetésére.

Az olvasókör kritikai érzéket fejleszt, nagy szerepe van az érzelmi élet finomodásában, az empátia fejlesztésében.

Fontos feladatunk: az együttműködési képesség, kreativitás, motiváció, vitakészség, önkifejező képesség, szövegértés, szövegalkotás, kérdezés, értékítélet, gondolkodási képességek, rendszerező, kombinatív képességek, problémamegoldás és alkotás képességének fejlesztése.

A foglalkozásokon nagy hangsúlyt kap a tevékenység-központúság, a játék és az eszközhasználat. A különböző munkaformák, kooperatív technikák alkalmazása révén még színesebbé, érdekesebbé válnak a foglalkozások.

Kézműves műhely:

A kézműves műhely célja: az érdeklődés felkeltése a különböző művészeti ágak iránt. Ezeket az alkalmakon nagy hangsúlyt fektetünk népi hagyományok felélesztésére, néprajzi értékek megismerésére, megőrzésére. Különböző kézműves és kreatív technikák megismertetésére és ezek alkalmazására.

Törekszünk arra, hogy megmutatassuk, mi mindenre használhatjuk kezünket és fantáziánkat, s hogy a saját kezűleg készült, egyszerű tárgyakkal is okozhatunk örömet másoknak vagy önmagunknak.

Az elkészült alkotások a készítőik számára igazi értéké válnak és növeljék a gyermekek önbecsülését, a kézműves munkák iránti tiszteletét.

Elősegíti a tanulók kikapcsolódását, regenerálódását úgy, hogy közben kiélhetik alkotásvágyukat.

Itt a tanulók az egyszerű manuális tevékenységektől az üvegfestésen keresztül az agyagozásig mindent kipróbálhattak. Az év során só-gyurmából készí-

tettek alkotásokat, szóttek, varrtak, aktuális ünnepekre készültek üvegfestéssel, gyöngyöt fűztek, textil képeket készítettek. A sok szép munkából az év végén kiállítást szervezünk iskolánkban, amelyen megtekinthetők a diákok munkái. A pedagógus mellett egy szakavatott keramikus segíti a gyermekek munkáját.

Színjátszókör/dráma:

A gyerekek maradandó tudásához csak az élményként megélt, átélt „tananyag” vezethet. A drámapedagógia alkalmazása többek között a gyermekek motiválását, a tananyag belsővé válását, a nyelvi kommunikációs készségek fejlesztését segíti elő. A tanítás célja nem pusztán egy adott tananyag elsajátítását kell hogy jelentse, hanem azt, hogy valóságos élményeken keresztül, az érzelmek megtapasztalásával létrejöhet egyfajta attitűdváltozás, átértékelés. A dramatikus alkotójáték szocializáló tevékenység, ami a dráma formáján keresztül valósul meg. Feladata a személyiségformálás, a kapcsolatfelvétel, a kapcsolattartás és a közlés.

A mai modern, számítógépes világban nagyon fontos, hogy kiemelt figyelmet szenteljünk a szókincs- és beszédfejlesztésnek. Egyre kevesebbet beszélgetnek a gyerekek. Hisz sokszor rövid mondatokkal kommunikálnak egymással számítógépen vagy SMS-ben.

Nagyon kevés idő jut a kapcsolatteremtésre is. Ezeknek a megtámogatására igen jó a dráma és anyanyelvi foglalkozás.

Ezekre az alkalmakra is igaz a képességek folyamatos feltárására való törekvés. Oldott, kiegyensúlyozott, barátságos légkörben dolgoznak a gyerekek. Ebben a kreatív környezetben a gyerekek szabadon szárnyalhatnak, élvezve az együttes alkotás örömét. A sokat alkalmazott helyzetgyakorlatok során jól fejlődik beszédképességük, kreativitásuk, improvizációs képességük.

Már három éve kialakult az a szokás, hogy év végén egy kis bemutatót tartanak a gyerekek az éves munkájukból, előadás formájában. Az előadások sajátossága, hogy improvizációra épülnek, a tanulók spontán megnyilatkozásai alapján áll össze a színdarab.

Feldolgoztuk: A négy évszak, A három kívánság c. meséket, az idei évben pedig „Mobilmesék” címmel életjátékot adtak elő a tanulók.

Könnyedén angolul:

Alapvető cél a diákok nyelvtanulási motivációjának és sikerélményének fenntartása. A nyelv iránti érdeklődés felkeltése, szóbeli kifejezőkészség fejlesztése. Emellett egyre fontosabbá válik a produktív készségek kialakítása és használata is. Ezeken a foglalkozásokon is játékos formában sajátították el a dalokat, verseket, meséket. A tanulók érdeklődését figyelembe véve alakította ki a pedagógus

a témaköröket. Beszélgettek az állatokról, jellegzetes angol ételekről, kutatómunkákat végeztek ezekkel kapcsolatban. Gyakran használták az internetet is, ahol már angol nyelvű oldalakat böngésztek, olvastak. Az itt szerzett tudásukat a tantárgyi órákon kamatoztatták.

A tematika összeállításában, kidolgozásában, a foglalkozások vezetésében a felső tagozaton tanító kollégák is részt vesznek, akik főleg a tehetséggondozás területén értek már el nagy sikereket, ezáltal megismerik a tanulókat, információkat szereznek a tanulók érdeklődéséről, az egyes témák iránti motiváltságukról, szocializációjukról. Illetve próbáljuk úgy megtervezni ezeket a foglalkozásokat minden év elején, hogy egy fontos szempont érvényesüljön, mégpedig az, hogy a leendő 5. osztályos osztályfőnökök tarthassanak foglalkozásokat, ezáltal próbáljuk megkönnyíteni az átmenetet 4. és 5. osztály között.

Különböző módszereket alkalmaznak a pedagógusok ezeken az alkalmakon, mint pl.

- kooperatív technikákat,
- gyűjtőmunkákat,
- „mini prezentációk” tartását,
- szituációs játékokat,
- drámapedagógiai eszközöket.

Mivel a két negyedikes osztályból vegyesen járhatnak a tanulók a foglalkozásokra, így a kialakított közös csoportok jó alkalmat teremtenek a leendő osztálytársak közelebbi megismerésére, a közös élményszerzésre. Minden pedagógus, aki ebben a programban dolgozik, szívügyének tekinti azt, hogy a tanulók minél több oldalról ismerjenek meg egy-egy témát, minél több munkálkodás folyjon ezeken az alkalmakon és eközben jól érezzék magukat a tanulók, és minden diák érezze át az „aha”-élményt, a rácsodálkozás élményét.

Folyamatos visszacsatolást kérünk a tanulóktól a foglalkozásokkal kapcsolatban és a tanulók véleménye azt mutatja, hogy nagyon szeretnek ezeken a foglalkozásokon részt venni, nagyon motiváltak az egyes területek iránt, aktívak, élvezik azt, hogy más helyzetekben is kipróbálhatják magukat.

1. melléklet

A tehetséggondozás 25 éve a törökszentmiklósi Bethlen Gábor Református Általános Iskolában**„Ügyes kezek – okos fejek” tehetségkereső program alsó tagozaton**

		Időpont		Foglalkozás
október	09., 16.	kedd 13.45–14.30	Dráma és anyanyelvi játékok	
	04., 11., 18., 25.,	csütörtök 13.45–14.30	Angol nyelv	
november	07., 14., 21., 28.,	szerda 13.45–14.30	Nagy felfedezések	
	08., 15., 22., 29.,	csütörtök 13.45–14.30	Olvasókör	
január	09., 16., 23., 30.,	szerda 13.45–14.30	Játékos matematika	
	10., 17., 24., 31.,	csütörtök 13.45–14.30	Különleges állatok és növények	
február	06., 13., 20., 27.,	szerda 13.45–14.30	Angol nyelv	
	07., 14., 21., 28.,	csütörtök 13.45–14.30	Kézműves műhely	
március	05., 12., 19., 26.,	kedd 13.45–14.30	Dráma és anyanyelvi játékok	
	07., 14., 21.,	csütörtök 13.45–14.30	Olvasókör	
április	11., 18., 25.,	csütörtök 13.45–14.30	Játékos matematika	
	03., 10., 17., 24.	szerda 13.45–14.30	Kézműves műhely	

Irodalom

Tíz jó gyakorlat a hazai tehetséggondozásban. Összeállította: Polonkai Mária (Géniusz Könyvek), Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2011, Budapest.